

ויקהל-פקודי תשפ"ו: הרב הלוי

דע מה שתשיב: פעם שאל כומר את ר' יהונתן אייבשיץ זצ"ל, אודות שני דברים המקובלים ביהדות, האחת היא מה שידוע שאם אדם כלב רץ לקראתו, ישב ויאמר 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשוננו', והשנית, שאם רואה אדם, תלמיד חכם, יש לו לעמוד מפניו. ושאל אותו רשע, איך ינהג יהודי שבא לידו שני המקרים גם יחד? האם ישב או יעמוד? השיב ר' יהונתן: 'פוק חזי מאי עמא דבר', ולכן הציע ר' יהונתן 'בוא נצא אני ואתה לשוק, ונראה היאך העם נוהג, לשבת? או לעמוד? ומזה נמצא תשובה לשאלתך' (כתר תורה, משפטים תשפ"ו).

נקמת ה' לשם שמים: פעמים שחייבים לנקום, כי אין אדם שיבליג על פגיעה בהוריו ואף אדם לא ימחל על פגיעה בבניו. משה ציווה 'לתת נקמת ה' במדין' כי מחאתו היתה על הפגיעה באבינו שבשמים. ואילו הקב"ה דרש את 'נקמת בני ישראל' על הפגיעה בבניו אהוביו. במדרש מבואר, שהקב"ה נוקם ונוטר לאומות העולם, משום שרצון ה' 'לעשות נקמה בגוים' עבור כבודם של בניו אהוביו. במלחמת עמלק ומדין נבחרו אנשים מובחרים וצדיקים, מפני שעמלק הוא אויבו של הקב"ה וכן במדין הם 'צוררים לכם', מדובר בנקמה עבור כבוד שמים, לכן צריך דווקא אנשים צדיקים ויראי חטא למען ינקמו לשם שמים (תורת חסד ב, עמ' שכג).

הפסקת חשמל באולם חתונה: זוג שהזמין אולם חתונה, וארעה הפסקת חשמל, כך שהחתונה עברה בחושך וללא חשמל, בעל האולם טוען שצריך לשלם לו, ואילו בעלי השמחה טוענים שהם פטורים מלשלם. מכיוון שדין הוא, שהשוכר בית ונפל הבית בימי שכירותו, לדעת השו"ע, השוכר צריך לשלם רק על הימים שכבר השתמש בבית (שו"ע חו"מ סי' יז), יש אומרים שהשוכר חייב לשלם את כל דמי השכירות גם עבור הימים שלא השתמש בהם, שהשוכר נחשב כאילו קנה את הבית לימים (רמ"א שם). הסכמת הפוסקים שאם השוכר כבר שילם מראש, אין המשכיר חייב להחזיר את הכסף, אך אם השוכר עדיין לא שילם את דמי השכירות אין חייב לשלם על הימים שלא גר בבית. נראה שבעלי השמחה יצטרכו לשלם רק את חלק ההנאה ולא את מלוא הסכום (כתר תורה, תרומה תשפ"ו).

תפילת גויים: יש אומרים שמכיוון שחובת התפילה היא מצד השכל, על כן גם בני נח חייבים בתפילה (אור שמח תפילה א, ב), ויש אומרים שבתפילה קבועה אינם חייבים שהיא לא בכלל ז' מצוות בני נח, אך בתפילה, כשיש צורך כגון חולה או שאין לו פרנסה הוא חיוב גם על הגוי, משום שהוא חלק ממצוות האמונה בה' (אגרו"מ או"ח ב, כה). יש אומרים שכל עניין התפילה שייך אצל ישראל שהרי תפילות נתקנו כנגד האבות או כנגד התמידין, ועוד שבגמרא נאמר שאין הציץ מרצה [מכפר] על דם קרבנות של גויים אם הוא נטמא, ש'גוים אינם בני הרצאה'. ועם ישראל נחשבים 'קרובים' אל ה', ונראה שאם מתפללים אין תפילתם מתקבלת לשמים ואינה נכנסת לפני הקב"ה (משנה הלכות יג, ח). לפענ"ד, יש מקום לתפילת גויים, ובוודאי כשיש איזשהו צורך לגוי כגון חולה או פרנסה הגוי חייב להתפלל וגם אפשר להתפלל על הגוי (הרב הלוי).

ברכת הגומל במקום קרבן תודה: יש שדימו את ברכת הגומל להקרבת קרבן תודה ולכן המברך צריך לעמוד, ואין מברכים הגומל לכתחילה בלילה (בא"ח ש"ר עקב, ג). מאידך, יש שאמרו שאין זה ממש כאילו הקריב קרבן, ומכל מקום טוב להמתין אחר קריאת התורה כדי שיודה בפני עשרה ועוד שקריאת התורה היא כקרבן וטוב להודות אחר הקרבן ובמקום צורך יכול לומר לכתחילה בלילה (שו"ת חת"ס או"ח נא). יש כתבו שאמנם ברכת הגומל היא במקום קרבן, אך הסיבה לאומרה ביום, שכן דין הברכה כהלל שנאמרת בעמידה וביום (פתח הדביר רי"ט, ב). לפענ"ד, רצוי לומר ברכת הגומל ביום, ובשעת הצורך אפשר לומר בלילה (הרב הלוי).

אפיית דג בתנור בשרי: על פי הפשט, מותר לבשל דג בכלי או להכניסו לתנור בשרי אף שהם בני יומם, ודי שיהיו הכלים נקיים מבשר (ט"ז יו"ד צה, ג), ולכן יש שכלל אינם מקפידים, ומשתמשים באותם סירים לבשר ודגים, רק מצריכים ניקוי בין שימוש לשימוש. יש שמקפידים שיהיה הכלי אינו בן יומו (הובא בדיני בשר בחלב כד, כא), ויש המדקדקים ומייחדים כלים נפרדים לבישול דגים והוא אינו עיקר הדין (טור יו"ד קטז). מעיקר הדין אין צורך להקפיד על כלים מיוחדים לדגים ואפשר לבשל דגים באותו כלי שבישלו בשר, אפילו אם הכלי הוא 'בן יומו' (הרב הלוי).

הנחת מלכודות בשבת: חז"ל גזרו שלא יפרוס מצודה [מלכודת] בשבת, שיכול לבוא לידי איסור תורה, אם בשעת פריסת המצודה ילכוד חיה (תוס' שבת יז, ב; מג"א שטז, ט). לכן המצודה נחשבת כ'כלי שמלאכתו לאיסור' ואסור לטלטל אותה משום מוקצה, מותר לפרוס מצודה מערב שבת, למרות שהחיה ניצודת בשבת, אך היא מוקצה ואין לטלטלה עד מוצ"ש (בא"ח ש"ש וארא, ז).

הלוואה מקופת צדקה: הלכה היא, שמי שנדר צדקה והפריש מעות, עד שלא באו המעות לידי גבאי יכול ללוות מהם בין לו בין לאחרים. אבל משבאו לידי הגבאי, אסור ללוותם, ואם היתה הנאה לעניים בעיכוב המעות ביד הגבאי, הרי שהגבאי מותר להלוותם (שו"ע יו"ד רנט, א). דנו האחרונים, האם נתינת הכסף לתוך הקופה נחשבת כ'בא לידי גבאי' שאז אי אפשר ללוות משם אלא אם תהיה הנאה לעניים בכך. יש אומרים שזה נחשב שהעניים זכו בכסף מיד, משום שקופת הצדקה קונה לעני מדין 'קניין חצר' והבעלים נתנו רשות להניח את הקופה (לבושי מרדכי תניינא, יו"ד קטו). ההמלצה היא, שהלווה כסף מהקופה או הפורט וכדו' יחזיר יותר ממה שלקח, כדי שתהיה טובת הנאה לעניים (משנה הלכות ז, קנז), ואין בזה איסור ריבית (מלוה ה' ח, מ).

עצה למי שמניח קופה בתוך ביתו: אם קודם שנתן את הכסף בקופה, עשה תנאי שהקופה לא תקנה את הכסף לעניים מיד, אלא יוכל להשתמש בכסף לצורך הלוואה וכדומה עד שיעביר את הכסף לעניים, רשאי ללוות מהקופה, ואינו צריך להחזיר יותר ממה שלקח (משנה הלכות ט, טז). המקילים ללוות כסף מהקופה, אף שלא עשו שום תנאי, אין למחות בידם, שבזמנינו נהגו להקל ללוות כסף מהקופה וכאילו 'לב בית דין מתנה עליהם' שנחשב להם כאילו עשו תנאי מראש (פת"ש יו"ד רנט, ד). אפשר ללוות מהקופה, והמנהג הוא להוסיף לקופה סכום מסויים כשפורעים את החוב (הרב הלוי).

בגדים - מכפרים: כל שורש הבגדים הוא חסד של הקב"ה לאדם הראשון שחטא - 'מלביש ערומים!' האדם חטא ואכל מעץ הדעת ורק על ידי הבגדים נתקדש להיות כהן גדול. לאחר החטא, משנכנס בגוף גם רע, נעשה האדם מעט שפל, ולכן באו הבגדים לכסות. לבעל חיים לא היתה מעולם שום מעלה שאיבדו, לכן לבעל חיים אין שום בגד. זהו העומק של בגדי הכהן הגדול: כמו שאדה"ר קיבל בגדים קדושים, שתיקנו במקצת את חטאו, באותו אופן ציווה הקב"ה את משה: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך" (תורת חסד, פרשת תצוה).

פרשת ויקהל - פקודי: שאיפות גדולות בדברים רוחניים

"ויבואו כל איש אשר נשאו לבו וכל אשר נדבה רוחו אותו הביאו את תרומת ה' למלאכת אוהל מועד ולכל עבודתו ולבגדי הקודש" (שמות לה, כא). הרמב"ן (שם) כותב שלא היה לאומנים שעשו את מלאכת המשכן ממי ללמוד את האומנות שלהם, "אבל מצא בטבעו שידע לעשות כן, ויגבה לבו בדרכי ה' לבוא לפני משה, לאמר לו: אני אעשה כל אשר אדני דובר...". כלומר האנשים השקיעו במשכן את הלב ואת הנשמה, והקב"ה סייע להם, וכמו שאומר רבנו יונה (שערי תשובה שער א, א) ביחס לתשובה: "כי יעזור ה' לשבים כאשר אין יד טבעם משגת, ויחדש בקרבם רוח טהורה להשיג מעלת אהבתו...". מכאן אנו למדים מוסר השכל גדול, כמה חשובה וגדולה ההשקעה הראשונית של האדם. אם האדם משקיע את המאמץ הראשון - הוא יזכה לסייעתא דשמיא והקב"ה יעזור לו.

ביום הכיפורים הכהן הגדול מתפלל תפילה קצרה ליד קודש הקדשים: "ולא יצטרכו עם ישראל זה לזה ולא לעם אחר", אומרים בשם הבעל שם טוב שהכהן הגדול מתפלל שלא תהיה מעלתנו נמדדת בכך שיש גרועים מאתנו. אנו מבקשים שיהיו לנו מידות טובות ושאיפות גדולות בזכות עצמנו, ולא נסתפק במועט בגלל שיש כאלה שהם פחות מאתנו. בדרך הטבע, האדם מסתפק במועט בעניינים רוחניים, בעוד שבדברים גשמיים האדם שואף תמיד ליותר, ולכן הוא צריך להחליף רכב כשהשכן קונה רכב חדש, והוא צריך לעבור לדירה גדולה יותר, וכדומה.

המגיד מדובנא מספר על גביר שחיפש חתן לבתו, שיהיה לפי רוחו, ופנה לראש הישיבה בבקשה שימליץ לו על חתן. ראש הישיבה המליץ לו על בחור אחד ואמר לו שיש לו פוטנציאל להיות גדול הדור הבא. אותו בחור התחתן 'במזג אויר אביך' - אביך יקנה דירה, אביך יקנה רכב וכו'. ברם לאחר החתונה התברר שאותו חתן אמנם מתפלל כל יום שלוש תפילות במניין, ואף נשאר ללמוד אחרי התפילה ובין מנחה למעריב, אבל בסך הכול הוא נמשך לקרבתו של הגביר ול"ביזנס" שלו, יותר מאשר ללימוד התורה. פנה אליו החותן ואמר לו שיש כאן חשש לקידושי טעות, שכן הוא לא עושה את המצופה ממנו! אמר לו החתן: "מה אתה רוצה ממני? הרי אני לומד יותר מבן הנפח ומבן הפונדקאי!". הוא שכח שהגביר חיפש לבת שלו תלמיד חכם, לא מישהו שלומד יותר מהבן של הנפח...

יגאל המאירי, מנכ"ל הישיבה, סיפר שכשהוא סיים לעבוד בישיבה הוא למד בכולל, והוא ראה נער שהיה לומד את הדף היומי יחד עם המבוגרים. שאל יגאל את הנער: האם אתה לומד בחיידר את אותה מסכת שלומדים כאן במסגרת הדף היומי? ענה לו הנער שזו לא המסכת שהוא לומד בחיידר, אבל הוא משתתף בשיעור כי הוא רוצה להיות "גודל". זוהי שאיפה! יש חברות שבהן הילדים גדלים על השאיפה להיות "גודל הדור" הבא. אם זה היעד שאדם מציב לעצמו - הוא יצליח לממש אותו, לפחות חלקית, אבל אם מלכתחילה הוא ישאף לקטנות - הוא בוודאי לא יגיע לגדולות.

